

lozofických partnerů a přátel a jeho účasti na zahraničních kongresech, mj. r. 1926 v Cambridge (USA), z něhož pak Vorovka čerpal materiál ke knize *Americká filozofie*.

Vorovka zemřel po těžké nemoci v nedožitých padesáti letech. Pavlincová se zabývá jeho „druhým životem“, bezprostředními reakcemi na jeho smrt, ale i jeho hodnocením až do současnosti. Vyslovuje naději, že se dnes „vytvářejí předpoklady pro citlivější a adekvátnější přístup k dílu Karla Vorovky, potvrzující jeho pevné místo ve vývoji českého myšlení v prvních třech desetiletích 20. století“ (s. 260).

Druhá část monografie je ze všech nejstručnější. Pavlincová rozlišuje ve Vorovkově díle tři tematické okruhy, které se časově profilují: 1. matematicko-fyzikální, 2. matematicko-filozofický a 3. filozofický. Rozebírá jeho hlavní díla: *Skepse a gnóze* (1921), *Kantova filozofie ve vztazích k exaktním vědám* (1924), *Polemos. Spory v české filozofii v letech 1919-1925* (1926), *Dvě studie o Masarykově filozofii* (1926) a *Americká filozofie* (1929). Ke všem se staví podle stejného schématu: popis, analýza hlavních myšlenek a problémů, recenze a ohlasy. Ačkoli zdánlivě právě tato část mohla být rozsáhlejší, může si zde Pavlincová stručnost dovolit: těmto tématům se už částečně věnovala ve Vorovkově intelektuálním životopise v předchozí části.

Třetí část knihy tvoří obsáhlé přílohy, které zahrnují ukázky z Vorovkova díla (hlavně články z denního tisku, texty psané původně ve francouzštině a přepis rukopisného textu *Konsekvence a postuláty*), dále texty psané o Vorovkovi (Fr. Krejčí, J. B. Kozák, J. Popelová, J. L. Fischer) a výběr z Vorovkovy korespondence. Ten dokumentuje rozsáhlé Vorovkovy styky s českým i zahraničním prostředím (zvláště zde jsou vybrány listy mj. L. Brunschvicga, T. Kotarbiňského, L. Lévy-Bruhla, N. O. Losského nebo J. Wahla). Dále v přílohách objevíme seznam Vorovkových přednášek na Karlově univerzitě, jeho životopis v datech, jeho bibliografii, soupis ohlasů na jeho práce, soupis literatury o něm aj.

Knihy Heleny Pavlincové patří k mimořádným dílům jak svým rozsahem, tak svým obsahem. Splatila dluh, který měla současná česká filozofie k jednomu z významných představitelů meziválečné generace. Je svým způsobem i počinem vydavatelským, vezme-

me-li v úvahu její část věnovanou přílohám. Kniha je bohatě ilustrovaná (99 fotografií) a jen jmenný rejstřík zabírá 21 stran.

I. HOLZBACHOVÁ

* Helena Pavlincová: *Karel Vorovka. Cesta matematika k filozofii*. Filosofía, Praha 2010, 598 s.

Bohuslav Binka, Zelený extremismus. Ideje a mentalita českých environmentálních hnutí.*

Binkova práce je pokusem o překonání tendenčního a zkráceného obrazu vývoje i soudobého stavu naší environmentální scény. Autor proto vytyčuje zcela zásadní otázku – jsou či nejsou česká environmentální hnutí extremistická? Nechce se ovšem spokojit s pouhým nepodloženým konstatováním v kladném nebo záporném smyslu, ale celou knihu se víne úsilí problém fádne prozkoumat a teprve na základě kritické analýzy se dopracovat k patřičné odpovědi.

Proto autor považuje nejprve za nutné zorientovat se ve stávající podobě výpovědi o charakteru našich „zelených“ hnutí. B. Binka upozorňuje, že existující formy této výpovědi jsou jen omezeně použitelné pro řešení oné zásadní otázky. Buď jde o zcela nekritické (tzv. „aktivistické“) obhajoby, či naopak neméně neobjektivní odmítní environmentalismu (sem řadí i práce Klausovy a Brezinovy). Další, faktograficky daleko lépe podložené práce (např. M. Mareš) jsou problematické především z důvodu nedostatečné ujasněnosti klíčových pojmů. I příliš velká šíře záběru pak znamená, že takto pojaté práce nedisponují nutnou přesnější a subtilnější detailní analýzou tématu. Ani třetí typ (empiricky a analyticky podložené studie – Fagan, Císař) Binku úplně neuspokojují. Autor konstatuje, že ve vzájemném srovnání všechny tyto uvedené zdroje poskytují tak nejednoznačný a rozporuplný obraz, že zřejmě bude nutné pokusit se o vlastní reflexi.

Na jejím počátku proto nejprve zkoumá existující základní myšlenkové směry „zelených“, aby se pokusil identifikovat potenciální zdroje extremistických postojů. Ty spatřuje v ekocentrismu, hlubinné ekologii, biocentrismu a zoocentrismu. Je si ovšem vědom, že se jedná pouze o odhalení případných možných ideových zdrojů extremismu, ne tak o důkazy jeho přítomnosti. Sám Binka pak extremismus charakterizuje prostřednictvím dvou markantních rysů – agresivního dogmatismu a radikálnosti bez argumentace. Uvedené ideové zdroje a jevové charakteristiky následně kombinuje při určení „zeleného“ radikalismu a extremismu a toto kritérium mu pak slouží při vyhledávání kandidátů v rámci českého prostředí. Po patřičném prozkoumání reálně přítomné skály více či méně aktivních našich hnutí dospívá ke zjištění, že za adepty na zařazení mezi radikální hnutí lze u nás považovat pouze hnutí Duha a Nesehnutí.

Další krok Binkovy analýzy se proto zaměřuje na hlubší prozkoumání charakteristik těchto dvou hnutí. Díky pečlivě promyšlené metodice tohoto průzkumu se Binkovi zdařilo podat velmi hutnou a patřičně podloženou charakteristiku vnitřního vývoje, ideové báze i sebereflexe hnutí Duha i hnutí Nesehnutí. Autor zde využil jak textovou analýzu, tak dotazníkový průzkum i srovnání s hnutím stojícím mimo rámec environmentálních témat. Po vyhodnocení získaných výsledků byl nucen konstatovat, že ani Duha, ani Nesehnutí v současné době nepatří k extremistickým ani radikálním ekologickým skupinám. A že tedy tato závažná obvinění nejsou pravdivá a slouží pouze k ideologickým diskreditačním účelům (nebo jsou důsledkem zcela zásadní neinformovanosti reprezentantů požívajících přítom statutu autorit).

Binkova práce ovšem není stejně nekvalifikovanou obhajobou uvedených hnutí, ale je založena na solidně odvedené průzkumné práci. Nabízí zcela konkrétní odpovědi na přesně cílené otázky. Představuje proto nesporně důležitý vklad nejen do samotné teoretické diskuse, ale i do budování naší politické kultury.

P. JEMELKA

* Masarykova univerzita, Brno 2008, 250 s.

Lépe jedenkrát viděti než desetkrát slyšeti – vizualizace jako teoretický problém *

Zijeme v době informační exploze, která se opírá o masivní využití zpráv, údajů a dat jako neodmyslitelné podmínky rozvoje. Jejich silící příval ve stále větší míře používá nonverbální formy komunikace cestou různých symbolů a znaků s cílem konkretizovat, doplňovat, komprimovat a zvýrazňovat verbální informace. Přitom si zejména pedagogové stále silněji uvědomují, že osvědčené výukové strategie akcentující význam vnímání, paměti a logického myšlení jsou konfrontovány s prudkým rozvojem poznatků a informací, vyžadující význam produktivního, hodnotícího a tvořivého myšlení. Vědní obory tak rozšiřují sféru svého zájmu a využívají intenzivněji poznatků hraničních vědních disciplín a pomocných vědních oborů.

Recenzovaná odborná kniha docenta Vladimíra Spousty se zaměřuje na aktuální téma zpřehlednit a zpřístupnit ty pedagogické problémy, které tvoří základní teoretickou a terminologickou výstavu pedagogických věd. Činí tak cestou prezentace souboru vizuálních pomůcek ve formě schémat, grafů a tabulek s teoreticky poučeným teoretickým úvodem o významu a podstatě vizualizace. Práce je součástí třídílné monografie Vizualizace ekologických problémů. V teoretické části nazvané Vizualizace jako teoretický problém se Vladimír Spousta zaměřuje na rozpracování výchozí myšlenky: „Úroveň vzdělanosti určuje především schopnost informace získané z informačních pramenů zpracovat, tzn. vyhledat, roztrždit a uvést do souvislosti s jinými poznatky daného systému, a zvláště pak schopnost nové a utříděné informace promyšlet ve vztazích k jiným poznatkům a uvádět je do širších, interdisciplinárních souvislostí.“ (s. 25) Tím jasně deklaruje mnohdy opomíjený fakt, že neexistuje přímá úměrnost mezi úrovní vzdělanosti a množstvím informací: pouhá registrace informací bez vyznačení a pochopení vzájemných vztahů pozbývá vzdělávací a didaktickou hodnotu, a ztrácí tím na smyslnosti. V kontextu exploze vizualizace v na-